

AŠ MANAU

Šiame numeryje:

Lietuvoje įsibėgėja
rinkimų karštinė

Kinija – reali grėsmė?

Venesuelos krizė

Naujienlaiškį rengia:

Naujienlaiškį remia

LIETUVOJE RINKIMŲ KARŠTINĖ ĮSIBĖGĖJA

Kovo 3 d. rinksime savivaldybių tarybų narius ir merus
Gegužės 12 d. vyks Prezidento rinkimai
Gegužės 26 d. - Europos Parlamento rinkimai

Vyriausiosios rinkimų komisijos puslapis: svarbi informacija apie vykstančius ir vykusius rinkimus, oficialūs duomenys ir rezultatai, medžiaga rinkėjams, rinkėjo paskyra www.rinkejopuslapis.lt

Viskas apie Europos Parlamento rinkimus: kaip balsuoti, kodėl verta, naujienos ir rezultatai.

15min rinkimų centras

15min parengė specialų puslapį „Rinkimų centras“. Čia skaitytojai gali vienoje vietoje rasti svarbiausias naujienas, susijusias su artėjančiais savivaldybių, merų, Prezidento bei Europos Parlamento rinkimais. Taip pat svarbiausią artėjančių referendumų dėl dvigubos pilietybės ir Seimo narių skaičiaus informaciją.

Kandidatų statistika:

Šiame projekte galite patogiai peržiūrėti visų kandidatų į savivaldas 2017 m. deklaruotą turta, pajamas, sumokėtus mokesčius, valdomas įmones, jų algų vidurkius, laimėtus viešųjų pirkimų konkursus bei pačių partijų statistiką. Čia vienoje vietoje apjungti vrk.lt, rekvizitai.lt ir viešųjų pirkimų tarnybos puslapiai bei pateikti jau susisteminti duomenys.

Žinau, ką renku

Politinės stebėsenos platforma, kurioje galite rasti informaciją apie kandidatus, užduoti klausimus jiems. Visoje Lietuvoje rengia 56 debatus tarp kandidatų į merus. Jus moderuoti sutiko per 30 žinomų Lietuvos žurnalistų, kurie užtikrins, kad diskusijos būtų profesionalios, o kandidatai neišsisuktų nuo konkrečių atsakymų. Jaunimas kviečiamas dalyvauti ilgalaikiame projekte.

Delfi rinkimų diskusijos

Projekto „Savivaldybių tarybų narių ir merų rinkimai“ laidose kandidatai į Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų narius ir savivaldybių tarybų narius-merus diskutuoja bei aptaria savo programas.

Rinkimai per LRT

LRT portalas rengia specialų medijų raštingumo projektą, kurio metu portale, radijuje ir televizijoje bus kalbama apie juodąsias rinkimų technologijas bei skatinamas rinkėjų kritinis mąstymas. Projektas bus vykdomas bendradarbiaujant su Baltijos šalių žurnalistinio meistriškumo centru ir žiniasklaidos vystymo organizacija „Internews“. Taip pat visose LRT platformose bus transliuojami Debatai ir kandidatų pristatymai.

Naujausi Prezidentiniai reitingai:

Apklausa rodo, kad daugiausiai žmonių šiuo metu balsuotų už G. Nausėdą. Anot politologų, ekonomistas Gitanas Nausėda ir toliau liks prezidento rinkimų lyderiu, tuo tarpu aršiausia kova vyks tarp antroje vietoje esančios I. Šimonytės ir ją besivejančio premjero S. Skvernelio.

ATGARSIAI FEISBUKE

Like + Follow Message

Feisbukas ūžia nuo apmokėtų ir neapmokėtų rinkimų dalyvių reklamų. Visuomenė reaguoja, diskutuoja, įsitraukia. Net ir Sūrskis su Mauzeriu diskutuoja ir svarsto, kas laimės rinkimus 😊

Haroldas Mackevičius

20 February at 18:24 · 🌐

Egidijus Dragūnas yra kaip aštunkojis Paulis.

LRT.LT

Pelės pranašauja rinkimų nugalėtojus: laimės tie, su kuriais nusifotografuos Egidijus Dragūnas - LRT

👍🤔 Monika Navickienė and 68 others

5 comments · 3 shares

KLAUSIMAI MOKSLEIVIAMS

- a. Kodėl rinkimai yra svarbus įvykis valstybėje? Padiskutuokite.
- b. Ar žinote, kodėl rinkimai yra vadinami piliečių teise?
- c. Kas gali dalyvauti prezidento, savivaldybės tarybų, Europos Parlamento rinkimuose?
- d. Iš ko mes žinome, kad rinkimai yra demokratiniai?
- e. Ar diskutuojate apie rinkimus namuose, mokykloje, su draugais? Kodėl taip/ne?
- f. A renkate mokyklos mokinių savivaldą?

KINIJA – REALI GRĖSMĖ?

Delfi: Tiesioginių užsienio investicijų iš Kinijos Europoje ir Lietuvoje daugėja, šalis norėtų investuoti ir į strateginį objektą - Klaipėdos uostą, tačiau už investicijų gali slypėti valstybės siekis perimti aukštasias technologijas, šnipinėti, didinti savo įtaką kitose šalyse. Europos lyderiai, tokie kaip Vokietijos kanclerė Angela Merkel ir Prancūzijos prezidentas Emmanuelis Macronas, primygtinai reikalauja bendros strategijos, kaip elgtis su Kinijos nepaliaujamu proveržiu į Europą.

15min: Didžiausios rizikos pasaulio ekonomikai artimiausiu metu yra lėtėjantis Kinijos ekonomikos augimas, didesnės ilgalaikės palūkanos, populistinės ekonomikos politikos „crescendo“ (garsėjimas) ir dėl to silpstantis pasitikėjimas centriniais bankais bei didesnis nepasitikėjimas pažengusių ekonomikų vertybiniais popieriais, rašo Harvardo ekonomikos profesorius Kennethas Rogoffas. Reikšmingas Kinijos ekonomikos sulėtėjimas jau matomas. Prezidento Donaldso Trumpo prekybos karas sumažino pasitikėjimą, tačiau tai tik vienas postūmis ir taip lėtėjančiai ekonomikai, kuri išgyvena perėjimą iš eksportu varomos į vartotojišką visuomenę.

LRT: Vakaruose apie Kiniją, kaip vieną didžiausių iššūkių, kalbama jau seniai. Į Azijos galybę dėmesį atkreipė ir Lietuva - Valstybės Saugumo Departamento (VSD) ir Antrojo operatyvinių tyrimų departamento (AOTD) ataskaitoje Kinija, greta Rusijos, minima kaip valstybė, kurios veikla turi padarinių ir Lietuvos nacionaliniam saugumui. Politologė Margarita Šešelgytė tai vadina „atsibudimu“ ir sako, kad Lietuva Kinijos investicijas turėtų vertinti taip pat kritiškai, kaip ir rusišką kapitalą.

Verslo žinios: Anot VSD ir AOTD vasario vasario 5 d. pavieršintos ataskaitos, Lietuvoje veikia Kinijos Valstybės saugumo ministerija ir Žvalgybos direktoratas. Kinijos žvalgyba siekia, kad Lietuva neremtų Tibeto ir Taivano nepriklausomybės bei nekeltų šių klausimų tarptautiniu lygiu, rašoma ataskaitoje. Kinijos žvalgybą taip pat domina Lietuvos vidaus ir užsienio politika, ekonomika, gynybos sektorius, Lietuvos piliečiams prieinama informacija apie įvairių šalių tarptautinio bendradarbiavimo su Kinija projektus, ateities planus.

Alfa: Naujausiame grėsmių Lietuvos nacionaliniam saugumui vertinime žvalgybos institucijos nemažai dėmesio skyrė Kinijai. Visgi šiai šaliai pastaruoju metu daug dėmesio skiria ne tik Lietuva, tačiau ir daugelis kitų pasaulio valstybių, kurių priešakyje - JAV. Būtent JAV inicijavo kalbas dėl galimai nesaugios „Huawei“ įrangos. Tada - Australija, Naujoji Zelandija, Lenkija, Čekija ir kitos šalys, iš kurių dalis jau netgi uždraudė „Huawei“ įrangos naudojimą plėtojant 5G ryšį.

15min: Vis didėjant nuogastavimams dėl Kinijos investicijų, Europos Parlamentas vasario 14 d. patvirtino naujus įgaliojimus tikrinti užsienio bendrovių planuojamus perėmimus Europos strateginiuose sektoriuose. Europos Komisija, kuri ragino įteisinti tokį tikrinimą, yra išreiškusi susirūpinimą dėl Kinijos, visų pirma kinų telekomunikacijų milžinės „Huawei“ siekio įvairiose bloko šalyse padėti diegti 5G mobiliojo ryšio tinklus.

EKSPERTO KOMENTARAS

Doc. Vytautas Kuokštis

Vilniaus universiteto

Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutas

Kinijos sugrįžimas: ar verta nerimauti?

Kinija - ekonomikos milžinas. Pastaruosius kelis dešimtmečius ši skaitlingiausia gyventojų skaičiumi šalis labai sparčiai vystėsi. Šiuo metu Kinija, priklausomai nuo skaičiavimo būdo, yra pirma arba antra (po JAV) pagal dydį ekonomika pasaulyje. Tiesa, žvelgiant iš ilgesnės istorinės perspektyvos, pastarąjį Kinijos ekonomikos šuolį būtų galima traktuoti kaip sugrįžimą į savo „natūralią“ būseną pasaulio ekonomikos galybių rikiuotėje - iki XIX a. Kinijos ekonomikos dydis buvo panašus kaip visų Vakarų pasaulio šalių kartu sudėjus.

Atskiros valstybės ir bendrai visas pasaulis tampa vis labiau ekonomiškai susijęs su Kinijos ekonomika ir tokiu būdu nuo jos priklausomas. Anksčiau buvo priimta sakyti, kad, kai JAV nusičiaudi, likęs pasaulis suseraga. Dabar tai būtų galima pasakyti apie Kiniją. Todėl analitikai ir investuotojai nuolat įdėmiai seka Kinijos ekonomikos pulsą - jos lėtėjimas reiškia svarbią neigiamą įtaką globaliai ekonomikai.

Kinija pasaulio ekonomikoje dalyvauja įvairiais būdais. Daugeliui žinoma tai, kad ji yra didžiausia pasaulio eksportuotoja. Kartu ji ir viena didžiausių importuotojų (antra po JAV). Be to, savo uždarbį iš eksporto Kinija investuoja likusiame pasaulyje (Kinija dabar yra antra po JAV investuotoja pasaulyje). Pavyzdžiui, Kinija finansuoja JAV išlaidas, pirkdama JAV išdo obligacijas. Be to, ji kuria ir perka verslus daugelyje pasaulio valstybių: neminint Azijos šalių, Kinija yra viena didžiausių investuotojų daugelyje Afrikos valstybių, sparčiai auga Kinijos investicijos ir ES narėse. Vienas ryškiausių pastarojo meto Kinijos projektų - naujasis „šilko kelias“, arba „Diržo ir kelio“ iniciatyva (Belt and Road Initiative). Šia iniciatyva Kinija siekia investuoti į infrastruktūros projektus daugiau nei septyniasdešimtyje šalių. Iniciatyva siekiama sujungti tris kontinentus - Aziją, Afriką ir Europą.

Nagrinėjant Kinijos politinę ekonomiją ir jos poveikį pasaulyje, svarbu suprasti šalies ekonominį modelį. Nors oficialiai Kinija išpažįsta komunizmą, vis dėlto dabartinė jos ekonomika yra grįsta kapitalizmu. Būtent kapitalistinės reformos (kartu su ekonomikos atvėrimu), pradėtos įgyvendinti XX a. 8-ajame dešimtmetyje, įgalino minėtą didžiulį šalies ekonomikos šuolį. Tačiau kartu Kinija toli gražu nepasižymi vakarietišku politinės ekonomijos modeliu. Visų pirma, tai yra autoritarinis režimas. Antra, valstybė turi milžinišką įtaką daugelyje ekonomikos sričių. Apskritai, kalbant apie Kinijos vidaus ir išorės ekonominius klausimus, ekonominė ir politinė dimensijos yra itin glaudžiai persipynusios.

Augančią Kinijos ekonominę galią galima vertinti įvairiai. Viena vertus, Kinijos ekonominė plėtra neabejotinai turėjo tam tikrų teigiamų pasekmių. Pirma, Kinijos pramonė leidžia daugeliui pasaulio vartotojų mėgautis pigesnėmis prekėmis. Antra, sparčiai besivystanti ekonomika reiškia, kad atsiranda vis daugiau pasiturinčių kinų vartotojų, kurie pasirengę išleisti lėšas, pirkdami importą iš likusio pasaulio. Galiausiai Kinijos investicijos pasaulyje taip pat suteikia reikalingą kapitalą ir pinigų srautus, leidžia gerinti infrastruktūrą.

Vis dėlto pasigirsta nemažai ir nerimo balsų. Kalbant apie ekonominius aspektus, kartais pabėžiama Kinijos nesąžininga konkurencija ir taikomas protekcionizmas. Kinija kaltinama tuo, kad nesilaiko tarptautinių ekonominių susitarimų - proteguoja vietos gamintojus, teikia jiems subsidijas. Be to, nurodoma Kinijos praktika, kai užsienio įmonės, norinčios dalyvauti Kinijos rinkoje, yra verčiamos atskleisti savo technologines paslaptis.

Tačiau turbūt dar daugiau susirūpinimo kelia politiniai Kinijos ekonominės galios aspektai. Istorijoje žinoma, kad kylančios galios dažnai konfliktuodavo su įsitvirtinusia stipriausia valstybe. Kalbant apie Kinijos atvejį, baiminamasi dėl politinio (o galbūt net karinio) konflikto su dabartine galingiausia pasaulio šalimi - JAV. Iš tikrųjų matome, kad Donaldo Trumbo administracija yra priešišškai nusiteikusi Kinijos atžvilgiu, nors kol kas „kariaujama“ tik užsienio prekybos fronte.

Apskritai didelė ekonominė priklausomybė visada turi potencialą pavirsti politine priklausomybe. Naudodamasi savo ekonomine galia, Kinija gali siekti užsienio politikos tikslų. Ypač tai pasakytina apie mažesnes šalis. Pavyzdžiui, Vengrija ir Graikija atskirais atvejais atsisakė palaikyti bendrą ES poziciją, kritikuojančią Kinijos žmogaus teisių pažeidimus ir kai kuriuos teritorinius reikalavimus. Kaip dar vieną pavyzdį galima pavadinti Kinijos reakciją į valstybių lyderių susitikimus su Tibeto dvasiniu lyderiu Dalai Lama. Po tokių susitikimų Kinijos valdžia paprastai išsako pasipiktinimą, taip pat dažnai taiko ekonomines sankcijas. Moksliniai tyrimai atskleidė, kad šalys, kurių lyderiai susitinka su Dalai Lama, pradeda mažiau eksportuoti į Kinijos rinką.

Be to, Kinija gali išnaudoti savo ekonominę galią, siekdama rinkti informaciją ir šnipinėti - tiek ekonomiais tikslais (siekdama kopijuoti inovacijas), tiek ir politiniais sumetimais. Neseniai pasirodė žinių, kad Kinijos įmonės „Huawei“ įrenginiai gali būti naudojami, siekiant rinkti informaciją apie vartotojus ir kelia kibernetinio saugumo grėsmę. Apskritai daugelis Vakarų šalių pastaruoju metu persvarsto Kinijos investicijų naudą ir griežtina jų patikrą.

Kinija yra viena pasaulio lyderių dirbtinio intelekto kūrimo srityje. Įdomu tai, kad būtent Kinijos politinis modelis suteikia šiai šaliai pranašumą - kuriant dirbtinį intelektą, nepaprastai svarbu turėti kuo daugiau kokybiškų duomenų. Liberaliose demokratijose duomenų rinkimą stipriai riboja duomenų apsaugos įstatymai ir normos, o tokių apribojimų Kinijoje neegzistuoja. Masiškai rinkdama duomenis apie savo daugiau nei milijardą gyventojų, Kinija gali ne tik veiksmingai kontroliuoti politinius oponentus, bet ir sparčiai tobulinti kompiuterinius algoritmus.

Galiausiai galima paminėti ir dar vieną, platesnio pobūdžio aspektą. Po Sovietų Sąjungos subyrėjimo buvo manoma, kad pasaulyje liko vienintelis legitimus visuomenės organizavimo modelis - tai liberali demokratija. Buvo tikimasi, kad ilgainiui daugelis šalių, išgyvendamos ekonomikos vystymąsi, kartu judės ir link demokratinio politinio režimo. To paties daugelis tikėjosi ir iš Kinijos. Vis dėlto nutiko kitaip - nors Kinijos ekonomika tapo daug atviresnė ir turtingesnė, nematyti jokių demokratizacijos tendencijų. Dar daugiau - tiek pati Kinijos sėkmė, tiek ir Kinijos ekonominiai (ir kartu politiniai) ryšiai pasaulyje stiprina alternatyvų politinio režimo modelį kaip galimą, o galbūt net ir pageidaujamą. O tai savo ruožtu silpnina liberalios demokratijos modelio patrauklumą.

Tomas Janeliūnas (Sausio 21 d.)

Paprasta mintis (ačiū Aušra Maldeikienė, kad padėjo ją aiškiau suformuluoti). Kandidatų į prezidentus apie užsienio politiką derėtų klausti ne koks jų požiūris į Rusiją, ar ką jie keistų santykiuose su Rusija. Jų reikia klausti, koks jų požiūris į Kiniją. Tai labai gerai sustatytų vertybes ir pozicijas į savas vietas. Su Rusija ir taip viskas aišku. Kinija bus būsimo prezidento vertybinė kryžkelė, nes labai tikėtina, kad išrinktas naujas prezidentas ar prezidentė poste bus artimiausius 10 metų.

Laima Andrikienė (Vasario 6 d.)

Pagaliau: VSD metiniame pranešime apie pavojus Lietuvai atsirado Kinija. Nuo 2015 metų rašau ir kalbu šia tema, atrodė, kad mano kalbėjimas - kaip balsas tyruose, nes Lietuvos valdžia vis raportavo apie naujus pasiekimus santykiuose su Kinija.

VSD vakar nedviprasmiškai pasakė, kas yra Kinija, kokie jos interesai ir kokios galimos pasekmės. Lietuvos saugumiečiai įteikė dovanėlę Kinijai kinų Naujųjų Metų proga, Kiaulės metai Kinijoje kaip tik vakar ir prasidėjo.

Gal dabar mūsų valdžia išgirs tai, ką turėjo žinoti jau prieš kelerius metus ir elgtis atitinkamai. Valdžia, išgirsk!

Jaunius Špakauskas (Sausio 30 d.)

Kinija vis labiau suvokiama taip, kaip ir turėtų būti suvokiama - kaip grėsmė. Mums, kur būtai ir jau nelabai būtai vaidenasi Rusija, ta Kinija atrodo tolima ir nepavojinga.

Nors man labai baisu, kaip atrodys tas Kinijos dominuojamas pasaulis ir, patikėkite, jis bus absoliučiai kitoks, nei amerikietiškas. Tą bent kažkiek pažįstame, net kaimo Jonas pažįsta - iš filmų.

5G interneto technologija yra viena tų sričių, greta dirbtinio intelekto, daiktų interneto beigi kitų dalykų, yra esminė kovos teritoja dėl pirmavimo globaliu mastu.

Huawei suvokiama kaip grėsmė. Pirmiausia, JAV, kur bendrovė akivaizdžiai šnipinėjo, vogė technologijas bei įžūliai lindo į kritinę IT infrastruktūrą, kurios ir Lietuvoje sočiai pridedta.

Labai įdomu, koku keliu šioje srityje apskritai eis Lietuva. Seksime paskui JAV diktuojamą toną ar paskui kinų investicijas? Abu keliai legalūs ir skirtingos šalys elgiasi skirtingai. Ryškiausiai tas matyti beje Afrikoje, katra jau kuris laikas yra tapusi tuo, kas Pakšto idėjose bemaž buvo

Madagaskaras lietuviams 😊

Mindaugas Reinikis (Vasario 5 d.)

Vis tiek šiek tiek su ta Kinijos rinka tenka padirbėti, tai šiandienos VSD ataskaita kažkiek liečia. Nieko labai naujo ir netikėto neišsakyta, kaip ir sakiau šiandien [Aurimas Perednis](#) laidoje - Kinija iš esmės skiriasi nuo Rusijos tuo, kad tai nėra mums nedraugiška valstybė (kol kas). Visiškai aišku, kad demokratijos bastionu ar žmogaus teisių gynimo etalonu šios šalies vadinti niekaip nepavyks, tad tą žinodami taip ir turime dėlioti savo strategiją bendraujant.

Kinija jau yra, o greičiausiai dar kelis dešimtmečius, jei ne šimtmečius, ir bus viena iš kelių pagrindinių pasaulio galių.

Dėsninga, kad augant Kinijos ambicijoms, taip pat didės ir jų specialiųjų tarnybų dėmesys ir pastangos į savo tinklus tiesiogiai arba netiesiogiai įtraukti kuo daugiau asmenų, todėl atsipalaiduoti negali ne tik valstybės pareigūnai, tačiau ir verslo ar kultūros, sporto žmonės. Tai jokia būdu neturėtų reikšti, kad kiekvienas kinų kalbos studentas ar Konfucijaus instituto dėstytojas automatiškai yra Kinijos įtakos agentas.

Ko aš pasigendu jau ilgą laiką, apie ką pagaliau prakalbo ir Vytautas Bakas, tai vieninga valstybės strategija ne tik Kinijos investicijų klausimu, tačiau ir mūsų pačių santykio su šia valstybe nustatyme. Ši strategija turėtų būti sudėliota LRV, o ne tk URM, Ekonomikos ir inovacijų ar Susisiekimo ministerijų lygmeny.

Isterijos kelti nereikia, reikia blaiviai vertinti situaciją. Tik priminsiu, kad visame JAV - Kinijos prekybos karo įkarštyje, HUAWEL šnipinėjimų skadalo ir turbūt blogiausių dvišalių santykių konteste JAV eksporto flagmanas BOEING atidarė savo gamyklą Kinijoje. Vokietija, JK, Prancūzija, Olandija, o, kad būtų dar skaudžiau - Estija, Kinijoje veikia kur kas aktyviau ir pragmatiškiau nei Lietuva. Edrvės yra į valias.

KLAUSIMAI MOKSLEIVIAMS

1. Kaip manote, ar pakankamai žinome ir diskutuojame apie Kinijos įtaką pasaulyje?
2. Kokia Kinijos ekonomikos sėkmės formulė? Kokią priklausomybę nuo Kinijos mini politologas V. Kuokštis? Ar mes jau esame priklausomi?
3. Ką žinote apie Kinijos valdymą, visuomenę?
4. Kokios politikos siūlytumėte laikytis Lietuvai Kinijos atžvilgiu? Kokiomis galimybėmis naudotis? Kokių grėsmių saugotis?
5. Ką manote apie technologijas kaip įrankį šnipinėti? Kokia dabar jūsų nuomonė apie Huawei telefonus?

VENESUELOS KRIZĖ

Diena.lt: Badaujantys šalies gyventojai, eilės prie geriamojo vandens, būtiniausiųjų medikamentų trūkumai, atlyginimai išmokami tualetinio popieriaus rulonais, ir tai toli gražu ne visiems. Šiandien taip atrodo dar visai neseniai buvusi viena stipriausių Lotynų Amerikos ekonomikų, šalis turtinga naftos išteklių ir kitų gamtinių resursų. Taip ją nuvarginti sugebėjo Nicolas Maduro socialistų klika.

Verslo žinios: N. Maduro tapo prezidentu 2013 m. po Hugo Chavezo mirties. Sausį Maduro prisiekė antrajai kadencijai po praėjusių metų gegužės mėnesį vykusių rinkimų. Vykusius rinkimus temdė opozicijos boikotai ir vis pasigirstantys įtarimai balsų klastojimu. Sausio 23 d. masinių protestų metu J. Guaido, opozicijos vyraujamo Venesuelos parlamento pirmininkas, pasiskelbė esantis prezidentu. BBC praneša, kad p. Trumpas pripažino p. Guaido kaip prezidentą praėjus vos kelioms minutėms po to, kai juo pasiskelbė pats Guaido, taigi, manoma, kad jo veiksmai buvo koordinuoti su JAV.

LRT: Europos ir Lotynų Amerikos valstybių ministrai vasario 7 d. susitiko Montevidėjuje tartis dėl galimo Venesuelos krizės sprendinio, šios šalies prezidentui Nicolas Maduro ir opozicijos lyderiui Juanui Guaido, pasiskelbusiam laikinuoju prezidentu, konfliktuojant dėl pastangų įsileisti humanitarinę pagalbą (N. Maduro uždraudė ją įsileisti). Ministrai paragino Venesueloje surengti „laisvus, skaidrius ir patikimus prezidento rinkimus“, kad ten išspręstų politinę krizę.

15min: Vasario 12 d. laikinuoju Venesuelos prezidentu pasiskelbęs Juanas Guaido pranešė, kad jo komanda atgabeno pirmąją humanitarinės pagalbos krovinį, nepaisant dabartinio šalies vadovo Nicholaso Maduro draudimo.

PBSnews: Kodėl dalis visuomenės palaiko Maduro, nepaisant prastų Venesuelos ekonominių ir socialinių rodiklių?

EKSPERTO KOMENTARAS

Politologė Ieva Giedraitytė

Vilniaus universiteto Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutas

Venesuelos krizės ištakos

2019 m. Venesuela pasitiko turėdama net du prezidentus - oficialiam šalies vadovui Nicolui Maduro iššūkį metė šalies parlamento vadovas Juanas Guaidó. Pastarasis atstovauja šalies opozicijai, teigiančiai, kad 2018-ųjų Venesuelos prezidento rinkimai vyko neskaidriai, todėl jų rezultato negalima pripažinti. Su šia nuomone sutinka ir dalis tarptautinės bendruomenės.

J. Guaidó siekia N. Maduro atsistatydinimo ir naujų rinkimų šalyje, kurią jau dvidešimt metų valdo politikai, atstovaujantys vadinamajam „čavizmui“ - politiniam judėjimui, įkurtam buvusio Venezuelos prezidento Hugo Chavezo. Savo ruožtu N. Maduro šį J. Guaidó žingsnį vertina kaip perversmą, ypač pažymėdamas atvirą JAV spaudimą ir grąšimus palaikant opozicijos atstovą.

H. Chavezas, prezidentu tapęs 1998 m., buvo išrinktas kaip kandidatas, pasisakęs prieš tradicines partijas (praradusias populiarumą dėl užsitęsios ekonominės krizės, nuolatinių reformų bei korupcijos), žadėjęs pakeisti šalies ekonomiką (itin priklausomą nuo naftos ir kenčiančią dėl kritusių naftos kainų bei milžiniškos skolos) ir pertvarkyti socialinį gyvenimą (JT Ekonominės komisijos Lotynų Amerikai duomenimis, beveik 50 proc. Venesuelos gyventojų 1999 m. gyveno žemiau skurdo ribos). Daugelis šalies gyventojų jautė, jog iš naftos ateinančius turtus dalijasi tik maža grupė žmonių, tad stipriai palaikė H. Chavezo siūlomas reformas.

Tik išrinktas jis ėmėsi peržiūrėti konstituciją, taip pertvarkydamas šalies politinę sistemą, ir po truputį keisti ekonomikos kursą, valstybės žinion perimdamas strategiškai svarbias įmones ir skelbdamas ambicingas socialines programas. H. Chavezo mandato pakeitimai, įtvirtinti konstitucijoje, kaip ir politiniai bei ekonominiai pokyčiai, lėmė, kad augo nepasitenkinimas ir 2002 m. buvo surengtas karinis perversmas. Nuverstą prezidentą parėmus didelei visuomenės daliai, jis grįžo į postą, tačiau jo diskursas prieš opoziciją ir JAV sustiprėjo (opozicijos vadovai parėmė perversmą, be to, tikėtina, kad apie jį buvo informuotos ir JAV).

Dalis visuomenės manė, kad H. Chavezas keičia šalį į gera - iš tiesų sparčiai mažėjo neraštingumas, skurdas ir socialinė atskirtis, o kylančios naftos kainos suteikė pinigų Venesuelai tapti ir stipria Lotynų Amerikos lygmens politine žaidėja. Kita dalis buvo nepatenkinta reformomis ar baiminosi vis stiprėjančio galios telkimo prezidento rankose. Juolab kad nacionalizuojant įmones ar įgyvendinant socialines programas nebuvo apsieinama be korupcijos ir įtakos pardavinėjimo, o valstybinės ekonominės politikos tinkamumas daug kam kėlė rimtų abejonių. Pats H. Chavezas po truputį mažino opozicijos veikimo ribas, tačiau rinkimai vis dar vykdavo laisvai - ir prezidento partija juos laimėdavo.

2013-aisiais mirus H. Chavezui, situacija pasikeitė. Viena vertus, nebuvo jį galinčio pakeisti charizmatiško ir populiarus lyderio, kita vertus, ilgai kilusios naftos kainos krito. Pasidarė akivaizdu, kad H. Chavezas ne tik nesumažino Venesuelos priklausomybės nuo naftos, bet ją padidino - net 90 proc. šalies pajamų buvo gaunama iš šio produkto, o vyriausybės ekonomikos valdymas buvo neefektyvus ir korumpuotas. Naujasis „čavizmo“ veidas, N. Maduro, dar sugebėjo laimėti rinkimus labai maža balsų persvara, tačiau opozicija pasiekė daugumą parlamente.

Prezidentas ėmė vis dažniau konfliktuoti su parlamentu bei blokuoti visas konstitucijoje numatomas iniciatyvas, kurios leistų jį atstatydinti. 2017 m. N. Maduro net pabandė apriboti

parlamento galias ir sušaukė Nacionalinę asamblėją. Oficialiai pastarosios tikslas buvo socialinės ir politinės krizės sprendimas, tačiau daugelis apžvalgininkų pastebi, kad ji veikia buvo skirta parlamento galioms sumenkinti. Opozicija protestuodama apskritai nedalyvavo rinkimuose į Nacionalinę asamblėją. Ekonominė situacija sparčiai prastėjo, skurdo lygis išaugo, ėmė trūkti būtiniausių produktų ir medikamentų.

Savo ruožtu 2018 m. prezidento rinkimuose nebuvo leista dalyvauti žymiausiems opozicijos kandidatams, o pats procesas daugelio laikomas neskaidriu. N. Maduro inauguracija 2019-ųjų sausį ir paskatino J. Guaidó pasiskelbti prezidentu, nepripažįstant N. Maduro legitimumo.

KLAUSIMAI MOKSLEIVIAMS

1. Ką žinote apie Venesuelą? Turtinga ar skurdi yra ši šalis?
2. Kaip kilo humanitarinė krizė šalyje?
3. Kas yra čavizmas ir čavistai?
4. Kodėl dalis visuomenės vis tiek yra lojali buvusiam prezidentui Madurui?
5. Kodėl šalis, esančios pietuose ir turinčios naftos, dažniausiai yra skurdžios? Kokias išimtis žinote?